

Interviurile din paginile următoare aduc în discuție patru cuvinte cheie în abordarea unui proiect de diplomă – coerența, responsabilitatea, complexitatea și inovarea. Răspunsurile, oferite de profesori membri ai conducerii UAUIM și/sau președinți de comisii de diplomă, subliniază diversitatea modurilor în care studenții ar putea înțelege și urmări, în manieră proprie, aceste criterii.

**diploma în patru
cuvinte cheie.
interviuri.**

prof. dr. arh. **Simona MUNTEANU**

Prorector pentru probleme de management academic operațional, cercetare și inovare

Ce reprezintă diploma din punctul de vedere al parcursului studentului de-a lungul facultății?

Diploma este ultimul proiect de școală. Și atunci ne bucurăm de libertatea totală de a nu fi constrânși de o comandă socială și de a arăta ce putem cu o inventivitate dusă la maxim. ...Sau este primul proiect responsabil în care pentru prima dată eu, ca individualitate, arăt ce am învățat și încerc să integrez absolut toate cunoștințele, abilitățile, competențele pe care le-am dobândit în școală și le pun la lucru în acest, hai să zicem, prim proiect matur. Cred că adevărul este undeva între cele două extreme. Amândouă abordările pot să fie în egală măsură corecte. Cred că aici depinde foarte mult de personalitatea fiecărui student și cred că e bine să-și definească această poziție, să definească statutul pe care vrea să îl dea diplomei mai ales în interacțiunea cu îndrumătorul.

Pot să spun: eu vreau ca acest proiect să fie ultimul meu proiect de școală! Nu sunt limitat, n-am constrângeri nici de natură financiară, nici de natură tematică. ...Și atunci am libertatea asta totală de a-mi alege subiectul, tema, amplasamentul, abordarea și așa mai departe.

Sau, studenți mai aplicați, mai responsabili, mai maturi pot privi această etapă din viața lor profesională ca fiind debutul, de fapt, în lumea profesională și atunci proiectul de diplomă este ca un fel de carte de vizită în care încearcă să integreze ceea ce știu ei să facă. Poate că este cel mai interesant element de portofoliu profesional.

...Dar nu este vorba de finalitate. Este vorba despre libertatea și metodologia aleasă împreună, în echipa îndrumător – student. Asta datorită faptului că noi nu ne-am definit, ca școală, în acest moment niște obiective didactice ale proiectului de diplomă și atunci fiecare îndrumător, fiecare profesor își dezvoltă propria activitate didactică în raport cu teme redefinite, raportate la propria activitate – la disciplinele pe care le îndrumă sau la propria experiență profesională.

Elaborarea proiectului de diplomă este de fapt un proces prin care problematicile abordate sunt aprofundate gradual. Cum poate fi păstrată coerența demersului în procesul de elaborare a diplomei, de la începutul studiului până la susținere?

Cred că are trei componente acest răspuns. O primă componentă ar fi raportarea la atitudine: în ce măsură studentul are o raportare constantă la diplomă. În ipostaza profesorului care jurizează am ocazia să mă întâlnesc cu studenții în ultimul an în trei momente – la studiul de fundamentare a diplomei, la prediplomă și la diplomă – și de fiecare dată văd studenți care au avut o abordare constantă și rezultatul este o abordare coerentă pentru că această constanță într-un fel sau altul îi determină să studieze, să aprofundeze și să revizuiască în permanență. Bineînțeles că este și extrema cealaltă în care studenții lucrează pe etape, adică tratează subiectul ca și când ar avea trei predări.

A doua componentă este aceea a modului în care își selectează tema. Aici întrebarea care se ridică este: ce îi determină pe studenți să abordeze o anumită temă. Interesează domeniul respectiv, vor să aprofundeze un anumit program de arhitectură? Îi interesează un loc anume, un amplasament care i-a bântuit poate toată facultatea ...sau poate e un loc specific pentru experiența lor personală? ...Sau o combinație dintre cele două. Iarăși aș raporta acest lucru la coerență pentru că atașamentul față de temă sau motivațiile care au condus selecționarea temei pentru diplomă dovedesc sau imprimă o oarecare coerență în abordare pentru că asta presupune o investigație și investigarea, într-un fel sau altul, presupune o metodologie care generează o abordare coerentă în găsirea soluției.

Nu în ultimul rând ne referim la conștientizarea de către studenți a faptului că ei, înainte de toate, trebuie să-și asume să aibă o metodologie proprie în studiul pentru diplomă. Rareori vedem că ei sunt conștienți că trebuie să aibă o abordare metodologică, să își stabilească un management al acestui parcurs, al acestui proces. Ori faptul că nu conștientizează acest lucru și abordarea lor este mai discontinuă nu conduce neapărat la un rezultat așteptat. În momentul jurizării este evident dacă au o diplomă coerentă pentru că au avut un demers foarte bine asumat, o metodologie, o abordare mai matură și integrată.

De fiecare dată le spun studenților cu care mă întâlnesc la cursul din anul 5, semestrul 2, că indiferent de natura proiectului pe care îl abordăm, fie că este un proiect în sine sau că este o soluție pentru o problemă ridicată, el reprezintă, până la urma urmei, o opțiune sau o variantă de soluție pentru o serie de probleme, pentru o serie de nevoi identificate. De fiecare dată le sugerez să nu se concentreze pe efect, ci întotdeauna pe cauză, să înțeleagă ce trebuie să soluționeze pentru că atunci proiectul va avea coerență. Știind ce vreau să rezolv este evident că voi investiga acolo unde trebuie și automat voi avea o paletă de soluții, de abordări.

Suita de etape didactice și de discipline studiate în parcursul anului șase ar trebui să le confere această coerență, la fel cum ar trebui să confere și etapele proiectului de diplomă, toate fiind repere didactice, atent poziționate. Dacă studenții ar înțelege că ele concură de fapt către finalitate sunt convinsă că le ar fi mai ușor să își construiască acea abordare metodologică de care vorbeam.

Proiectul de diplomă presupune demonstrarea unui anumit grad de maturitate și conștientizarea unor responsabilități profesionale diverse. Ce responsabilități ar trebui să își asume studentul în cadrul proiectului de diplomă?

La cursul de *Drept urbanistic* pe care îl țin în anul 5 încerc întotdeauna să îi aduc pe studenți pe terenul practic și atunci ajungem la discuții legate de responsabilitate. Prin discuțiile purtate cu ei am realizat că responsabilitatea e privită în general, de tinerii noștri studenți, ca fiind o piatră de moară, atârnată de gâtul lor foarte fragil. Nu cred că studenților le sunt foarte clare responsabilitățile și totodată că a-i face conștienți de acestea la diplomă ar conduce la un parcurs foarte dificil, pentru că nu le înțeleg. Mai degrabă cred că studenții ar trebui ajutați să înțeleagă că absolut tot ceea ce propun, rezultatele muncii lor, ale studiului lor reprezintă o luare de poziție, o opinie pe care trebuie să o argumenteze. În cazul în care această luare de poziție conduce la anumite rezultate ar trebui să înțeleagă acel rezultat și să tragă învățăminte din acea etapă.

Studenții sunt într-o etapă psihologică de evoluție în care consideră orice fel de limitări drept constrângeri, în niciun caz drept repere care să îi conducă către asumarea anumitor atitudini și atunci le-ar trebui, de fapt, niște repere etice mai clare. Aici poate interveni acea metodologie de care vorbeam anterior și care implică din start niște responsabilități – faptul că trebuie să faci un lucru anume generează o reacție și o acțiune, ceea ce înseamnă că își asumă acea etapă.

Mai e o chestiune care ar trebui să fie subsumată ideii de responsabilitate: înțelegerea competiției. Noi trăim într-o școală foarte competitivă și asta este bine dar cred că nu este făcută o delimitare foarte clară între competitivitate și concurență. Studentul se întrece cu colegii, nu își stabilește niște repere profesionale pe care vrea să le atingă, nu are niște ținte de etică, de morală, de profesionalism către care tinde, nu are un parcurs de carieră pe care dorește să îl urmeze. Asta cred că este o mare problemă și atunci poate că responsabilizarea lor ar însemna să își creeze acest parcurs de carieră. Cred că un exercițiu interesant pentru ei în anul 6 de facultate ar fi un plan de carieră până la 35 de ani, să se gândească ce își doresc și acest lucru să însemne de fapt un element de ghidaj în care diploma este prima etapă. Să își spună: Cariera mea profesională începe acum! Diploma reprezintă prima pagină a portofoliului meu profesional și planul meu de carieră este acesta! Încep cu diploma și îmi asum această responsabilitate față de mine însumi. Dacă am genera această transformare s-ar putea ca atunci proiectul de diplomă să fie văzut într-o cheie mult mai avantajoasă de către studenți.

O cerință esențială în abordarea unui proiect de diplomă este reprezentată de atingerea unui anumit grad de complexitate, a unei anumite profunzimi a studiului, dar deseori studenților le este neclar ce înseamnă acest lucru. Prin urmare, ce ar putea presupune atingerea complexității în proiectul de diplomă?

De multe ori studenții își aleg tema, situl, abordarea fără a avea argumente, fără a conștientiza destul de serios nevoia sau comanda socială pe care o implică proiectul. Toate aceste alegeri ar trebui să aibă pe fond definiția foarte clară a faptului că un proiect de autor (iar diploma este primul proiect de autor pe care îl au acești arhitecți în devenire) reprezintă un răspuns la o comandă socială și atunci ar trebui să se întrebă: oare care este comanda? cine este comanditarul meu? cine ar fi interesat de un asemenea proiect? Dacă este un loc foarte apropiat de sufletul meu, în cazul acesta cine ar putea să fie acel comanditar care să genereze o comandă pentru proiectul acesta pe care eu vreau să îl fac? Ei de obicei vin cu sentimente prin care justifică ce fac, dar nu poți simți ce poate fi făcut pe un amplasament sau cum, care ar fi abordarea bună, dacă nu te-ai antrenat un pic înainte. Ori eu cred că diploma ar trebui de la început pusă în cheia aceasta a faptului că ea ar trebui să ilustreze, într-un fel sau altul, o potențială comandă socială, un potențial comanditar. Mai mult decât acest lucru, proiectul, dincolo de proces și de opțiuni posibilă, nu reprezintă doar o viziune. Nu reprezintă doar abilități de randare. Reprezintă, de fapt, un concept de viață, un concept de afacere, un concept de comunitate, adică fiecare proiect de diplomă are utilizatori, au un context care este generat și are niște efecte, are un impact în plan social, material, economic personal, cultural. Acest impact ar trebui să fie definit și el ar putea să constituie la un moment dat determinarea pentru un anumit grad de complexitate. Cele de mai sus atunci sunt repere la care studentul ar trebui să se raporteze în permanență. Cred eu că arhitectura de bună calitate este aceea care răspunde unei nevoi și unui loc anume. Ea nici măcar nu trebuie să fie atât de agresivă, nu ar trebui să țipe: *Look at me! I'm the biggest, I'm the mightiest, I'm the finest!* Cred că retragerea într-un plan de neutralitate dată de faptul că trebuie să se integreze în context, trebuie să răspundă unor nevoi, trebuie să se adapteze unor perioade, unor etape i-ar face pe studenți să fie mult mai atenți la amănunte în încercarea de a identifica rolul tuturor informațiilor pe care le pot primi la un moment dat când abordează locul acela.

Un cuvânt cheie în societatea actuală, în orice sector de activitate, este inovarea. De altfel, problema inovării este deseori adusă în discuție de invitații în comisiile de diplomă. Ca abordare, în cadrul definit de proiectul de diplomă, în ce ar putea consta inovarea?

Inovare merge mână în mână cu știința și cu tehnica și atunci noi pornim cu o deficiență. Europa nu va putea să concureze cu Statele Unite la acest capitol pentru că în Statele Unite tehnologia este la rang prim. Nu poți să ajungi să finanțezi foarte mult cercetarea atâta timp cât nu finanțezi tehnologia și nu ai la îndemână ultimele abordări tehnologice. Dacă nu experimentezi un pic tehnologia nu poți să înțelegi libertatea pe care ți-o poate da și abordările uneori în afara domeniului pe care ai putea să le abordezi. Studenții noștri sunt inovativi în formă și poate că sunt inovativi la nivel cultural, dar într-un mediu închis – sunt ca într-un mediu septic în care se replică același răspuns la infinit. Pentru a putea să aducă ceva în plus, diplomele Universității de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” trebuie să iasă oarecum din mediul ăsta septic. Trebuie să se integreze într-o abordare multidisciplinară și extrem de tehnologică pentru că arhitectura nu va putea niciodată să meargă mai departe decât dacă își dă mâna cu tehnologia. Gradul de informare și de cunoștințe, accesul la tehnologie și la cunoașterea asta tehnologică cred că le-ar da libertăți mult mai mari în abordarea formei și conceptului de arhitectură.

Totodată cred că, în momentul în care procesul de devenire al diplomei unui student este un proces bogat, complex, metodologic, fundamentat, sâmburele de inovare există. Este implicit că studiile pe care studentul le cercetează în momentul în care fie își pregătește dizertație, fie trece prin toate căutările în etapa de diplomă îl determină să caute mai mult. Poate că acolo începe să apară, în mintea studenților, sâmburele ăsta de inovație, de valoare adăugată, nevoia de transdisciplinaritate.

Eu văd întotdeauna această relație inovare – complexitate a fi foarte directă. În momentul în care diploma este un răspuns la niște cerințe tip grilă, precum un opis, atunci este evident că nu poate fi vorba de inovare; nici nu se pune problema unei viziuni noi, unui concept nou, unei abordări diferite. Atunci lipsesc căutările și interesul de a vedea mai departe, iar gradul de complexitate al răspunsului, al proiectului este evident mult, mult mai mic și acest lucru se vede în ciuda imaginilor de excepție pe care le produc. Mare parte dintre ele sunt niște postere nemaipomenite, dar sunt doar niște imagini. Este o scenografie, nu este proiect de arhitectură, nu este un proiect de diplomă în care să existe un concept și un răspuns la o întrebare, la o nevoie socială și care să se poată asocia clar unui comanditar. În momentul în care apar aceste aspecte în ecuație este evident că lucrurile deja se schimbă.

În final ați dori să transmiteți un sfat studenților care urmează să își înceapă proiectele de diplomă sau doriți să adăugați ceva celor discutate?

Cred că studenții, de cele mai multe ori, sunt atât de doritori să afle lucruri, sunt ca niște bureți care absorb foarte mult. Prin urmare ei se raportează la contextul pe care îl au. Dacă noi ca și profesori le dăm alternative, le dăm opțiuni și suntem diverși atunci fiecare dintre noi le poate livra o experiență foarte diferită și abordări diferite. În acel moment cred că ei încep să își pună problema descoperirii sinelui profesional mult mai mult decât o fac în acest moment. Și atunci cred că diploma va reprezenta pentru ei altceva, sau mult mai mult decât poate reprezintă în acest moment pentru o mare parte din studenți.

Cred că ar trebui, și asta le-aș recomanda, să își facă un plan de carieră înainte de a se apuca de diplomă. Poate că încercând să își proiecteze viața lor în toate aspectele, nu numai cele strict profesionale, ci și cele personale, și identificând tot felul de nevoi și de curiozități pe care le-ar avea până la 35 de ani ar privi diploma cu alți ochi, nu ca pe o temă de final de școală. Poate s-ar gândi la diplomă exact cum spuneam la început, ca la cel mai important și prim element din portofoliul lor profesional cu care se vor duce oriunde în lumea asta să își obțină un loc de muncă sau cu care vor începe un parcurs, vor începe să își construiască o identitate profesională pentru care vor lupta toată viața lor.